EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 3: Gender, Family, and Social Structures, 2006, Wesleyan University, Middletown, CT

How Family Wealth and Power Are Organized

Moshe Rosman, Bar-Ilan University, Israel

ABSTRACT:

This presentation is for the following text(s):

- The Will of David Theodore [Todros] Kozuchowski

Copyright © 2012 Early Modern Workshop

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 3: Gender, Family, and Social Structures, 2006, Wesleyan University, Middletown, CT

The Will of David Theodore [Todros] Kozuchowski

Zava'ato shel David Teodor [Todros] Kozuchowski

David Todros Kozuchowski, 1647

Translated by Moshe Rosman, Bar-Ilan University, Israel

We came to visit the champion of Torah, the honorable Todros, may God keep him, and found that he was on his sick bed but his speech and utterances were clear and certain, his mind was lucid and composed like any person walking in the market. He requested that we, the undersigned, listen to his words and record them truly to serve as a memorial, a witness and a proof before us, the undersigned.

I hereby declare before you today as one who declares before an important and worthy court, and you are my formal witnesses, that from this moment I am giving, as the gift of a quick person, an absolute and irrevocable gift from today forever to my dear wife Gitel, may she live, all of my chattels wherever they may be under the sky: silver, gold and pearls, copper iron and tin, silver and gold jewelry and clothing—anything that the mouth can call moveable property. It is all hers, to put her hand, to control, to sell, to loan, to bequeath and bestow, and to gift; it should be hers as money that is never paid back. Except she has no share in my books; they belong to my male children who will inherit them. But aside from [the books] all the chattels should be hers and she has the right to hold them and keep them in her possession both when I am alive and after my death. All of this is an addition to her ketubah which is in the amount of 3000 zlotys. And all of this is in accord with the gifts that he has previously given, formally, in our presence (the undersigned witnesses) on Wednesday, 25 Tevet, last month, in the presence and with the consent of his eldest son, Mr. Hayim, may God keep him, and now [Todros] has emphatically confirmed and affirmed the gifts anew, formally, in our presence (the undersigned witnesses) with all sorts of sureties and an effective power of attorney.

Over any estate that he should leave after him, a blessing, whether cash or merchandise, pawns, debt notes [or] accounts, the honored Todros has appointed his aforesaid wife as overseer, power, executrix and governor over the entire estate from the smallest to the

greatest item, as of today, for all the days of her life. He has given her explicit right of credibility versus all of the heirs that whatever she vouches to be the case exempts her from swearing as to the [coverage of] her ketubah. No heir or receiver from anywhere has the right to make her swear or to place a ban [herem] on her from now until forever. There is to be no oath—not minor and certainly not major— nor any ban concerning any of the estate or the executorship or transactions that she should handle for the rest of her life. Mr. Todros attached to her as support to help and to effectuate her eldest son the aforementioned Mr. Hayim. He will be co-executor with his mother of the entire estate as against the other heirs. Thus she will conduct all business as she sees fit and as she desires as she always has, for her benefit and for the benefit of all of the heirs. She and all of her as yet unmarried heirs shall be supported from the household budget as before. Conversely, whatever she manages to earn from doing business of any kind shall go towards the household budget, except for the profits and interest from the 3,000 zloty that are hers by virtue of her ketubah; the interest and the profit on the interest belong solely to her. She does not have to contribute or spend anything for her needs or the needs of her household because all of her requirements are to come from the household budget. She and her son, the aforesaid Mr. Hayim, the executors, whatever they simply vouch to be the case with regard to the estate and the inheritance, will have complete credibility against the remaining heirs without having to take any oath, major or minor, and without a ban, as above. If one of the sons wants to take his portion in the estate of his father for whatever reason, then whatever she and her son, the aforesaid Mr. Hayim, determine to be the portion coming to him from the estate, is what he should take without any oath and no rabbi or court should deign to hear words of that appellant because it is truly known that his aforesaid wife's [and son's] heart[s] [are] trustworthy before him. They walked before him in truth and honesty all of the days and they have always dealt faithfully. He still presumes that they will keep faith and give each one what is coming to him...

When the time comes for their marriages, [Todros's] two adolescent sons, Mr. Meir and Mr. Shlomo, should each be given one thousand zloty in addition to clothing as befitting their station and the value of the estate. This money should be given to them out of the household budget in addition to each one's inherited portion. Two mamrans [letters of credit] with my signature for 1000 zloty each have already been set aside. They belong to the two sons and are being held on deposit by Mrs. Gitel.

Mrs. Gitel has authority to make matches for her sons, to take them into her household, to support them, to feed them, to keep them at her table, to host them always, with their wives, out of the household budget as she desires and sees fit, for however many years she wants to commit herself, and no one can protest. She also is entitled bring into the store in Kazimierz, to become part of the business there, whichever sons she wants, whether those currently married or those who are still single; the sons themselves, their wives or the couple together, for the rest of her life. Likewise she can remove from the

business in the store her sons and their wives, all of them or some of them, as she wishes. Even her son, Mr. Hayim and his wife, who currently work with her, she may remove and fire them whenever she feels like it, from now until forever; for she is the lady of the house, the power and the overseer of the estate and the business as long as she lives. Of course, possession of the store itself will, after her death, remain with the male heirs and, so too, while she is alive, if she does not do business there herself. All the sons should share equally in the store.

[Todros] has ordered her to be the mistress and overseer of all of the real estate, whether houses of stone or wood or seats in the synagogue in either the men's section or women's section for the rest of her life. She can admit and remove tenants at will and should receive all of the rent from all of the houses and synagogue seats and add it to the household budget. She even has the power to go further and evict her sons and daughters from the houses and the seats and put others in their stead; or, if she wants, to collect rent from her sons from the houses and synagogue seats; it is up to her. And if she wants to let one of them off and maintain him for free in the houses or the synagogue seats, or she is not a stickler for collecting rent from some of her sons and daughters; it is up to her (except with respect to the apartment [inhabitant]s whom she is obligated to leave as they are, as will be explained below, with no ability to evict them or kick them out of [Todros's] house).

[Todros] also explicitly and distinctly ordered that money be taken off the top of the estate to pay off all of the debts, secured by the house, owed to the distinguished Mr. Isaac R'Y so that house be free and clear of any encumbrance. Also the aforementioned Mrs. Gitel and her son Mr. Hayim, standing in for the distinguished Mr. Todros, formally renewed, affirming and confirming before us, the undersigned witnesses on the aforementioned day, the validity of the tena'im [betrothal agreement] that the distinguished Mr. Todros took upon himself with respect to the young Mr. Leib, son of the scholar Mr. Yoshia, may God keep him, as to the terms of the tena'im: the amount of the dowry, the amount of maintenance, housing, clothing and wedding expenses as specified in the tena'im, nothing may be omitted, everything should be honored as written and explained clearly, in general and in particular, in the tena'im—in addition to the apartment and shtar hatzi zakhar [writ of female inheritance entitling a daughter to a share in the estate one half the value of a son's] that [Todros] is adding below.

His sons-in-law, Mr. Moshe Segal, Mr. Feibish, and Mr. Nahman, may God keep them, as well as the just mentioned bridegroom, son of the scholar, Leib, should each be given immediately following [Todros's] death a shtar hatzi zakhar in the amount of 700 zloty. The bridegroom should be given his at the time of the wedding. [Todros] also gave each of his sons-in-law, as a gift, an apartment within his home, as follows: Mr. Moshe with Todros's daughter is to get, as long as she lives, [a place] in the small upstairs heated room where they live now and if there is, God forbid, a fire or a building collapse, the

heirs are required to rebuild this apartment as before, out of the household budget; or to give them an equivalent apartment in the house. [Todros's] sons-in-law, Mr. Feibish and Mr. Nahman and their wives, his daughters, will each be given an apartment in some corner of some heated room at the discretion of Mrs. Gitel, as long as she or her heirs are alive, for a period of ten years, if their wives are alive. Mrs. Gitel or her heirs may choose to give any or all of her daughters fifty zloty a year for ten years or whatever years [remain] instead of the apartment and thereby fulfill the housing obligation. [Todros] added on to the bridegroom, Mr. Leib, with his daughter the bride, Beila may she live, in addition to what is specified in the tena'im, an apartment in his house for another five consecutive years after the conclusion of the housing obligation specified in the tenaim. Concerning the additional five years [Gitel] or her heirs are also entitled to give their daughter, Beila, fifty zloty a year for either the entire five years or a portion of them; part of the time the apartment, part of the time money as they wish. If any of [Todros's] sons-in-law does not live here in Cracow, even so his wife should receive in place of the apartment fifty zloty a year as delineated above.

However [Todros] explicitly conditioned all of these gifts to his sons-in-law and daughters on their not taking any legal action against Mrs. Gitel or his heirs concerning the bequest of the 700 zloty shtar hatzi zakhar. If any of them decides to protest, as soon as he goes to court this gift will be immediately cancelled and even if he loses his court case that plaintiff will not even get the full 700 zloty, but only what he is entitled to by law, because Todros knows that they are not entitled to such an amount and is only being nice to them out of the goodness of his heart.

However [Todros] explicitly conditioned all of these gifts to his sons-in-law and daughters on their not taking any legal action against Mrs. Gitel or his heirs concerning the bequest of the 700 zloty shtar hatzi zakhar. If any of them decides to protest, as soon as he goes to court this gift will be immediately cancelled and even if he loses his court case that plaintiff will not even get the full 700 zloty, but only what he is entitled to by law, because Todros knows that they are not entitled to such an amount and is only being nice to them out of the goodness of his heart.

Division of synagogue seats after [Gitel's] death will be as follows: The seat in the men's section of the Altshul that [Todros] himself sits in goes to his son Mr. Hayim. The seat to its left to his son Meir. The seat where his son-in-law Moshe Segal sits with Mrs. Gitel's (may she live) seat go together to his son Mr. Shlomo. The other seats in other synagogues, whether in the men's or women's section, whether in the Altshul or other synagogues should be divided in half by their value. One half goes to his grandson Lemel and the other half to [Todros's] grandsons, the sons of the late Avraham; except that the half seat that Mr. Todros owns in the women's section, that used to belong to Mr. Evril Zekels, will be given as a gift to his daughter Mrs. Malka, the wife of the aforementioned Mr. Moshe Segal and her descendants. Her husband has no stake in it. As to the seat

that belonged to his late son, Mr. Avra[ha]m, in the women's section and his wife and son mortgaged it to Mr. Todros and after Reb Avram's death they transferred it to him. Now [Todros] forgives the mortgage and grants the seat completely and in perpetuity to his daughter-in-law, Mrs. Rivka, daughter of the late Mr. Axelrod Bendet Segal, so that she might add this seat to her dowry when she remarries, with the proviso that when she marries she must get her husband to agree to maintain her two small children for six years after the marriage. Mrs. Gitel should give her money from the household budget for rental and child support for the orphans and deduct from the stipend she gives her now for the orphans in the future. Todros grants [Rivka] the seat but the mamran [signed by him] belonging to her, held by Reb Shmuel Sofer in the amount of 200 zloty is cancelled and should return torn to [Todros's] heirs. However Todros ordered that immediately upon his death 200 zloty should be taken from the estate budget in cash and invested so that the interest compounded goes to his young orphan granddaughter, the daughter of Reb Avraham his son, for the purpose of her dowry only. Not one penny of the principal, interest or compound interest should be spent on the girl's needs until her wedding. If, God forbid, the girl should die or if, after the marriage, in accord with takanot shum [due to her early death without children] the dowry money will be refunded, then the principal, interest and compound interest should be given back to Mr. Todros's heirs. Mrs. Gitel is entitled to invest the two hundred zloty and its profits until the girl's marriage. Each year the profits should be recorded and she should deposit a debt note with a trustee of her choosing.

[Todros] further explicitly ordered that Mrs. Gitel should not leave the middle section of his house and the rooms in that section for the rest of her life, but should utilize all of these rooms as she has done now, while he was alive. None of her married sons or daughters should live with her and even if she herself remarries she and her husband should reside in this space as long as Gitel lives. She can make this right of residence for as long as she lives part of her dowry, but she may not add to her dowry for her husband more than 1,000 zloty. Anything more than this in cash, jewelry or chattels and everything that remains with her, her husband forswear at the marriage ceremony; the principal, the interest and the compound interest, forever. By law she is also bound to get him to agree at the time of the match that he promises not to prevent her from doing business and trading for the benefit of Mr. Todros's heirs, as she has always done. And the husband must forswear the principal, profit, etc.

[Todros] further ordered to take 500 zloty from the household budget and the real estate income for the dowry of his granddaughter, the eldest daughter of Mr. Hayim, at the time of her marriage. And thus for all of his granddaughters, whether the daughters of his sons or of his daughters, praised be God, 200 zl for the dowry at the time of the marriage from the real estate income. If any of them die, God forbid, before getting married, or the dowry is refunded in accord with takanot shum, then the money should be given back to Todros's male heirs. If she is privileged to be alive, Mrs. Gitel should

give this gift to each granddaughter at the time of her marriage. If, however, [Gitel] dies, God forbid, the heirs are not obligated to give these gifts to whichever unmarried girls may still be left by then—even the gifts due the daughters of his daughters—so that his sons-in-law will not protest the amount of the shtar hatzi zakhar.

The distinguished, august Mr. Todros and his wife Mrs. Gitel further declared before us, the undersigned witnesses, that all of the mamrans and debt notations that they possess to the debenture of their son-in-law, Mr. Moshe Segal, are all absolutely cancelled and have no validity, except for two mamrans: one in the amount of 500 zloty signed by him and his wife; and one in the amount of 300 zloty guaranteed by [a different] son-in-law, Mr. Nahman. These are valid. [Todros] also declared that he owes his son-in-law, Mr. Feivel, 700 zloty, such that the principal belongs to him and the interest and compound interest to [Todros's] daughter, Feivel's wife, for the rest of her life to do with as she sees fit. After she dies this reverts to Mr. Feivel and his heirs.

Before the upcoming 1647 Jaroslaw Fair, a 600 zloty loan via mamran should be given to the Cracow Kahal at 10% annual interest which should accrue and compound in perpetuity. Money from [this fund] should not be given in aid to any relative unless, God forbid, one of [Todros's] direct descendants will need emergency support or [aid] to marry off his daughters. Then the kahal that will be in office at the time, may God keep them, will contribute no less than 50 zloty for the purpose of supporting the marriage and they may add to this sum as appropriate for the time and the situation, according to their discretion. The same applies to support for sons when they are in dire need, according to [the kahal's] discretion. This practice should continue in perpetuity. So the sum should be given to the Kahal as aforementioned and in a way that will not result in general challenges to the estate.

[Todros's] sister Sheindel should immediately be given fifty zloty to do with as she pleases. She will sit at Mrs. Gitel's table who will maintain and feed her as long as Mrs. Gitel shall live. The 50 zloty mamran on his niece Mrs. Feierl of Zenzemin, that Yitzhak of Zenzemin stood surety for, should be returned to Mrs. Feierl, as part of her dowry property. Her son, Reb Yitzhak should get 50 zloty. Her daughter, Mrs. Bendin, should get 25 zloty. Reb Yosef of Prostitz should get 25 zloty. Avigdor ben Yosef, his brother-in-law, should get 50 zloty to subsidize the dowry of his daughter. Likewise his brother-in-law, Shmuel ben Yosef, should get 50 zloty to subsidize his daughter['s dowry]. The orphans of his late brother, Mr. Yitzhak, should get 100 zloty plus whatever Mrs. Gitel and her son Mr. Hayim see fit to give.

Avram, son-in-law of Zanvil Nihs, should get 50 zloty to subsidize his eldest daughter. Moshe ben Zanvil Nihs get 25 zloty and he can hold the cellar in [Todros's] house, facing the main street, for ten years rent-free. All of this [Todros] gives as a gift. This does not, however, exempt his sons from helping to the extent that they can afford and as much as

God favors them. The gift to aid these relatives will extend for two years from today, as needed. [Todros] has given his son Mr. Hayim three blank mamrans[...] for the purpose of trading at the 1647 Lwow fair.

All of this was done before us the undersigned witnesses...

Mrs. Gitel also formally confirmed and affirmed all of the above details...

Tuesday, 14 Adar 5407 [=19 February 1647]

Signed...

In our presence the distinguished Mr. Todros ordered his wife Mrs. Gitel not to match her sons Mr. Meir and Mr. Shlomo without the consent and agreement of the scholar Rabbi Yoshia, may God keep him, and with the agreement of the distinguished Mr. Eliya Segal, may God keep him, and with the agreement of her son, Mr. Hayim. Mrs. Gitel formally assented to this in our presence, signed...

Copyright © 2012 Early Modern Workshop

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 3: Gender, Family, and Social Structures, 2006, Wesleyan University, Middletown, CT

צוואתו של דוד תיאודור]טודר[קוז'וכובסקי
Zava'ato shel David Teodor [Todros] Kozuchowski
David Todros Kozuchowski, 1647

Prepared by Moshe Rosman, Bar-Ilan University, Israel

באנו לבקר את האלוף התורני כמוהר"ר טודרוס יצ"ו ומצאנוהו שהיה מוטל על ערש דוי ודבורו ומלילו היה צח ונכון על לשונו ודעתו היתה צלולה ומיושבת כשאר כל אדם ההולך בשוק וביקש מאתנו ח"מ (חתומים מטה) שנשמע דבריו ולכתוב אותם על ספר רשום בכתב אמת להיותם לזכרון לעדות ולראיה לפנינו ח"מ הנני מודה בפניכם היום כמודה בפני ב"ד חשוב וראוי וקנו ממני בק"ג א"ס (בקניין גמור אגב סודר) איך שאני נותן מעכשיו במתנת בריא במתנה חתוכה וחלוטה דלא למהדר בי' מיומא דנן ולעלם לאשתי היקרה מ' גיטל שת' את כל המטלטלים שלי בכ"מ (בכל מקום) שהן תחות שמיא כסף וזהב ומרגליות נחשת ברזל ובדיל תכשיטי כסף וזהב ומלבושים כל מדי דאקרי מטלטלים מכל מה שהפה וכו' שיהי' כולם שלה לשלוח בהם יד לשלוט בהם למכרם להלוות להוריש להנחיל וליתן במתנה ויהא בידה ממון שאינו חוזר לעולם. זולת כל הספרים שלי אין לה בהם כלום ושייכים לבני הזכרים שירשו אותם אבל זולתם כל המטלטלים יהיו שלה ורשאית להחזיק בהם לתפוס תחת ידיה הן בחיי הן לאחר מותי כל זה יהא הוספה על כתובתה שהיא סך שלשה אלפים זהו' פו'. וכל זה יהא כפי המתנות שנתן בק"ס (בקניין סודר) לפנינו עח"מ (עדים חתומים מטה) מקודם ביום ד' ך"ה טבת שעבר במעמד ורצון בנו הגדול כהר"ר חיים יצ"ו ואתה החזיק והאמיץ בתוקף אותם המתנות מחדש לפנינו עח"מ בק"ג א"ס בכל מיני חיזוק ויפוי כח המועיל.

על כל העיזבון שיניח האלוף מהרר"ט הנ"ל אחריו ברכה הן מזומנים הן סחורות משכנות ש"ח פנקסאות מינה את אשתו הנ"ל לשולטנית וגברתנית ואפטרופסית ומושלת בכל העזבון למקטן עד גדול כל ימי חייה כהיום הזה. ונתן לה כל דין נאמנות מפורש בעולם נגד כל היורשים על כל אשר תאמר כי זה הוא לפוטרה מהשבעת כתובתה שלא יוכל ורשאי שום יורש ונוחל מסוף העולם ועד סופו להשביעה ולהטיל עליה חרם מהיום ועד העולם על כל העזבון והאפטרופסות ומשא מתן שתתעסק כל ימי חייה בשום שבועה קלה וק"ו (וקל וחומר) חמורה לא ק"ח והרר"ט צירף אליה להיות סניף וסעד לעזר ולהועיל בנה הגדול כהרר"ח הנ"ל. להיותו לאפטרופס עם אמו הנ"ל על כל העזבון נגד שאר יורשיו. דהיינו שתתעסק בכל משא מתן שבעולם ככל רצונה ואות נפשה כמאז ומקדם לטובתה ולטובת היורשים בכלל והיא וכל יורשיה הבלתי נשואים עדיין יהיו נזונים ומתפרנסים מתפיסת הבית כמקדם. וכנגד זה כל מה שתסגל ותרויח בכל משא מתן מכל מה שהפה וכו' יעלה גם לתפיסת הבית. זולת הרווחים והפירות שיעלו מהשלשת אלפים זה' שלה כמשמעת כתובתה פירותיהן ופירי פירותיהן יהיו לה לבדה. ואינה צריכה ליתן ולהוציא כלום לצרכה ולצרכי ביתה כי כל מחסורה יהיה מתפיסת הבית והיא ובנה הרר"ח הנ"ל האפטרופסים יהא להם כל הנאמנות שבעולם נגד שאר יורשים בלי שום שבועה חמורה וקלה וק"ח כנ"ל. על כל אשר יאמרו כי זה הוא בענין העזבון והירושה בדבורם הקל באם א' מבניו ירצה ליקח חלק ירושתו מעזבון אביו יהיה לאיזה סבה שיהיה אזי כל מה שיאמרו היא ובנה כהרר"ח הנ"ל שזהו חלקו המגיע

לו מעזבון אותו יקח בלי שום שבועה ואל יזדקק שום מורה או ב"ד לשמוע בקול דברי מערער ההוא באשר הוא ידוע באמת שאשתו הנ"ל לבבם נאמנים לפניו וכל הימים הלכו באמת ובתמים והתעסקו כל ימיהם באומן אמונה ועדיין הם לפניו באותה חזקה שיעמדו באמונתם ליתן לכל א' חלקו המגיע לו...

שני בניו הבחורים כמ' מאיר וכמ' שלמה יצ"ו כשיגיע לזמן הנשואין שלהם יתנו לכל א' מהם אלף זה' פו' מלבד ההוצאות למלבושים לפי כבודם ולפי ערך העזבון וזה יתנו להם מתפיסת הבית נוסף על חלק ירושת כל א' וא'. וכבר יוחד שני ממרנות מח"י כל א' מסך אלף זהו' פו' אותם הממרנו"ת שייכין לשני בניו הנ"ל והמה ביד מ' גיטל הנ"ל לפקדון.

הרשות ביד מ' גיטל הנ"ל לשדך לבניה להכניסם תחת כנפיה לביתו לפרנסם לזונם לסומכם על שלחנה אורחתם תמיד עם נשותיהם מתפיסת הבית כפי רצונה וחפצה על איזה משך שנים שתרצה להתחייב עצמה ואינש לא ימחה בידה. גם רשות בידה להכניס להתעסק לישא וליתן בתוך הכיפה שעל הקאזמר איזה בנים שתרצה הן אותן הנשואין לע"ע (לעת עתה) הן אותם שלא נשאו עדיין הן הבנים עצמם הן נשותיהם או שניהם יחדיו כל ימי חייה. וכן תוכל להוציא מתוך הכיפה מהמשא ומתן בניה ונשותיהם כולם או מקצתן לכל מי שתרצה. ואף בנה הרר"ח ואשתו שהם לע"ע מתעסקים עמה תוכל להוציאם ולדחותם בכל עת ובכל שעה שתרצה מעתה ועד עולם כי היא עקרת בית וגברתנית ושולטנית בכל העזבון ומשא ומתן כל ימי חייה אכן חזקת הכיפה עצמה תשאר לאחר מיתה ליורשיו הזכרים וכן בחייה אם לא תתעסק בעצמה יהא יד כל בניו הזכרים שוה בחזקת הכיפה.

צוה אותה להיותה גברת ושלטנית כל ימי חייה על כל הנחלאות הן בתים של אבנים או של עץ הן מקומות שבב"כ (שבבית הכנסת) של עז"א (עזרת אנשים) או של עז"נ (עזרת נשים) תוכל להכניס דיורים ולהוציא דיורים בכל הבתים ומקומות כאות נפשה ותקבל כל השכירות מכל הבתים והמקומות לסגל בהן לתפיסת הבית ואף יש לה כח לעשות חיל להוציא בניה ובנותיה מהבתים ומהמקומות ולהכניס אחרים במקומם או אם תרצה לקבל שכירות מבניה מן הבתים והמקומות הרשות בידה ואם תרצה לוותר לא' להחזיקו בחנם הן בבתים הן במקומות או לזלזל בשכירות לאיזה מבניה ובנותיה הרשות בידה זולת הדירות מחויבת להחזיק כמבואר למטה הם בתקפם ובגבורתם שלא תוכל לדחותם ולהוציאם מביתו.

גם בפירוש צוה בפה מלא לקחת מראש העזבון לשלם להאלוף כמהר"ר אייזיק ר"י את כל חובותיו שעל הבית באופן שישאר הבית שפוי נקי מכל שעבוד גם מ' גיטל הנ"ל עשתה ק"ס מחדש והחזיקה אותם הק"ס (דלעיל) בפנינו ח"מ ביום הנ"ל היא ובנה כהרר"ח הנ"ל שלהם עומדים במקום האלוף במהרר"ט הנ"ל לאשר ולקיים את כל תוקף קישור התנאים שהתחייב והתקשר עצמו האלוף מהרר"ט הנ"ל נגד הבחור כמ' ליב בהגאון כמוהר"ר יושיע יצ"ו בכל אופן התנאים הן בסך נדן הן במזונות ודירה ומלבושים והוצאות החתונה ככל המבואר בתנאים אל יפול דבר ארצה ויקוים הכל ככל הכתוב ומפורש שם ביאור היטב בכלל ובפרט מלבד מה שהוסיף לע"ע דירה ושח"ז (שטר חצי זכר) כמובאר למטה.

לחתניו כמהר"ר משה סג"ל יצ"ו וכהר"ר פייביש יצ"ו וכהר"ר נחמן יצ"ו והחתן בהגאון הנ"ל כמ' ליב הנ"ל יתנו לכל א' מהם תכף אחרי מותו שח"ז שבעה מאות זה' פו' ולהחתן הנ"ל יתנו שח"ז שלו סך כנ"ל בעת הנשואין גם נתן לכל א' מחתניו דרך מתנה דירה בביתו. דהיינו למהררמ"מ הנ"ל עם בתו של מהרר"ט יהא להם כל ימי חייה בבית חורף קטן על עלייה כמו שהם דרים לע"ע ומחמת שריפה או מפולת ח"ו מחויבים המיורשים להחזיר לבנותו מתפיסת הבית כמקדם או ליתן להם דירה אחרת כמותה בביתו. לחתניו כהרר"ף וכהרר"ן ונשיהם בנותיו יתנו לכל א' מהם דירה באיזה זויות באיזה בית חורף שתרצה מ' גיטל הנ"ל בחייה ויורשיה אחריה משך עשר שנים כל ימי חיי נשותיהם דוקא. והברירה ביד מ' גיטל ויורשיה ליתן לכל א' מבנותיה או לא' מהן חמשים זה' פו' לכל שנה ושנה תמורת הדירה של כל עשר שנים או איזה שנים ואז יצאו ידי חובת הדירה. להחתן כמ' ליב הנ"ל עם בתו הכלה בילא שת' הוסיף לו דירה בביתו נוסף על מה שמוזכר בהתנאים עוד חמשה שנים רצופים אחר כלות חיוב הדירה המוזכר בהתנאים. ועל חמשת שנים הנוספות

ג"כ רשות בידה וביד היורשים אחריה ליתן לבתם מ' בילא חמשים זה' בכל שנה ושנה הן בכל החמשה שנים הן מקצת איזה שנים דירה ומקצת איזה שנים תשלומין הרשות בידם ואיזה מחתניו שלא ידור פה ק"ק קראקא אעפ"כ יתנו לאשתו תמורת הדירה חמשים זה' לשנה באופן הנ"ל.

אמנם בפירוש התנה שכל המתנות של חתניו ובנותיו הנ"ל יהיו ע"מ (על מנת) שלא יערערו א' מהם שום ערעור על ירושת השח"ז שבעה מאות זה' פו' לדין עם מ' גיטל או יורשיו ואיזה מהם שירצה לערער תיכף שירד לדין תהא מיד המתנה בטלה אף אם לא יזכה בדין כלום אף שח"ז לא יתנו לאותו מערער במלואו הת"ש זה' רק כפי שיגיע לו לפי הדין כי יודע שלא יגיע להם סך כזה רק שמוותר נגדם מחסדו וטובו.

חלוקת הבתים לאחר מיתתה יהיה בזה האופן. הבית של אבנים שהוא דר בו לע"ע יהיה לשלשה בניו אשר המה עודם חיים היום היקר כהרר"ח הנ"ל וכמ' מאיר ושלמה. חצי הבית של אבנים שאצל כמ' אפרים צ"מ שהוא בשותפות עם גיסו כמ' יוסף אותו החצי בית יהא לנכדו לעמיל בן בנו של כמ' ליב ז"ל. והבית שעל הפלאץ יהא לנכדיו הזכרים בני בנו של ר' אברהם ז"ל.

חלוקת המקומות לאחר מיתתה יהיה בזה האופן. המקום שבעזרת אנשים בבה"כ ישנה שהוא יושב עליו בכבודו בעצמו יהא לבנו כהרר"ח הנ"ל והמקום שאצל המקום ההוא מצד שמאל יהא לבנו כמ' מאיר יצ"ו והמקום שיושב עליו חתנו כמהר"ר משה סג"ל עם המקום שיושבת עליה מ' גיטל שת' ביחד יהא לבנו כמ' שלמה יצ"ו. ושאר המקומות שבשאר ב"כ הן שבעז"א הן בעז"נ הן בבה"י הן בשאר ב"כ לפי שוויים יהא לחצאין החציו מהן יהא לנכדו כמ' לעמיל והחציו מהם לנכדיו הזכרים בני ר' אברהם ז"ל זולת חצי המקום שבעז"נ השייך למהרר"ט הנ"ל שהיתה מקדמת דנא של כמ' עבריל זעקלש תהא נתונה במתנה לבתו מ' מלכה אשר מהרר"ם סג"ל הנ"ל וליוצאי חלציה אחריה ואין לבעלה רשות בהן. מלבד המקום שהיה לבנו כמ' אברם הנ"ל בעז"נ ואשתו ובנו שעבדו המקום למהרר"ט אחרי מותו של ר' אברם הנ"ל החלטוהו לו עכשיו הוא מוחל אותו השעבוד ונותן המקום לחלוטין לעלמין לכלתו מ' רבקה בת מהר"ר אכסלרד בענדט ז"ל סג"ל באופן דוקא שתתן המקום לנדוניא כשתנשא לאיש. ובתנאי כשתנשא מחויבת להתנות עמו שיהיו שני הילדים קטנים שלה סמוכים על שלחנו משך ששה שנים אחרי נשואיה. ומ' גיטל הנ"ל תיתן לה מתפיסות הבית לצרכי שכירות בעד המזונות היתומים ועכ"פ תפחות לה מהקצבה שנותנת לה עכשיו לעת כזאת בשביל היתומים, ובאופן זה נותן לה המקום הנ"ל שהממרנא המונחת אצל ר' שמואל סופר מסך מאתים זהו' השייכים לה בטלה ותחזור קרועה ליד היורשים. אמנם צוה שיקחו תכף אחרי מיתתו מתפיסת הבית מהעזבון מאתים זה' פו' שמזומנים לסגל אותם על רווחים שיעלו פירות ופירי פירות להיתומה הבתולה נכדו בת ר' אברהם ז"ל בנו לצרכי נדוניא דוקא ולא יקחו מהקרן ומהפירות ופירי פירות שום פרוטה לצרכי הבתולה עד שעת נשואיה. באם שביני ביני ח"ו תעדר הבתולה הנ"ל או אחרי נשואין שיחזירו ע"פ תקנת שו"מ יוחזר הקרן והפירות ופירי פירות ליורשי מהרר"ט והרשות ביד מ' גיטל לסגל את המאתים זה' ופירותהן עד שעת הנשואין וכל שנה ושנה תזקוף הרווחים על הקרן ותתן ש"ח חדש ליד איזה נאמן שתרצה.

עוד ציוה בפירוש שמ' גיטל הנ"ל לא תזוז מתוך ביתו מתוך שטח האמצעי וכל החדרים השייכים לשטח ההוא כל ימי חייה ותשתמש בכל החדרים בחייה כפי שהשתמשה עכשיו בחיים חיותו ולא ידור אצלה שום א' מבניה ובנותיה הנשואים ואף אם תנשא לאיש תדור היא ובעלה בשטח הנ"ל כל ימי חייה ותוכל להכניס זכות דירה הנ"ל כל ימי חייה לאיש ההוא באופן שלא תוכל ורשאית להכניס לנדן בעלה יותר מאלף זה' והמותר הן מוזמנים הן תכשיטים הן מטלטלים וכל שישארו לה יסלק עצמו הבעל מהם מהקרן ומהפירות ומפירי פירותיהן עד עולם בשעת החופה ע"פ הדין גם מחויבת להתנות עמו בשעת שדוכים שיתקשר עצמו שלא ימחה בידה להתעסק לישא וליתן לטובת יורשי מהרר"ט הנ"ל כמאז ומקדם והבעל יסלק את עצמו מהקרן ומהפירות וכו'.

עוד ציוה ליתן מתפיסת הבית מהכנסת בתים והמקומות לצורך נדוניא נכדו בת כהר"ר חיים הנ"ל הגדולה בשעת נשואין חמש מאות זה' וכן לכל א' וא' מן נכדיו הן מבניו מבנותיו ברך ה' מהכנסת הבתים והמקומות הנ"ל בשעת נשואין מאתים

זה' פו' לצורך נדוניא. ואיזה הן שתעדר ח"ו קודם הנשואין או אחר כשיוחזר הנדן ע"פ תקנת שו"מ יוחזר ליורשי מהרר"ט הזכרים כנ"ל. וכן המתנה של נכדיו הבתולות הנ"ל תתן מ' גיטל הנ"ל לכל א' בשעת נשואין אם תזכה להיות בחיים היותה. אמנם באם ח"ו שתעדר לא יצטרכו היורשים ליתן המתנות הנ"ל להבתולות שיהיו נשארים באותו הזמן גם אלה המתנות של נכדיו מבנותיו כנ"ל יהיו ע"מ שלא יערערו חתניו על שח"ז הנ"ל.

עוד הודו לפנינו ח"מ האלוף המרומם כמהרר"ט ואשתו מ' גיטל הנ"ל שכל הממרנות והפנקסאות שימצאו תחת ידיהם ורשותם על חתנם מהרר"מ סג"ל כולם בטלין ומבוטלין כחרס הנשבר ואין בהם ממש כלום זולת שני ממרנות א' מסך חמש מאות זה' פו' עליו ועל אשתו וא' חסך שלש מאות זה' פו' ונעשה ערב בעדו חתנו כהר"ר נחמן יצ"ו הם בתקפם ובגבורתם. עוד הודה שחייב לחתנו הר"ר ווייבל הנ"ל שבעה מאות זה' פו' באופן שהקרן יהא קיים לחתנו כהרר"ף הנ"ל ופירות ופירי פירות לבתו אשת מהרר"ף כל ימי חייה לעשות בהם כאות נפשה ואחרי מותה יהא להרר"ף וליורשיו אחריו.

קודם יערוסלב הסמוך תז"ל יתנו ששה מאות זה' פו' מ"מ להקהל יצ"ו ויעלו על רווחים עשרה ממאה בכל שנה ושנה יחשבו הרווחים עד הקרן ויעלו הרווחים ופירי פירות עד עולם ולא יתנו מזה לשום קרוב בעולם סיוע מזה זולת באם ח"ו א' מיוצאי חלציו דוקא יהיה נצרך לסיועת דחקו או להשיא בנותיו אזי הקהל יצ"ו שיהא באותו זמן לא יפחתו מליתן לצורך סיועת נשואין פחות מחמשים זה' פו' והרשות בידם להוסיף לפי הזמן ולפי הענין ולפי ראות עיניהם גם לסיועת מבנים בשעת דחקם לפי ראות עיניהם וזה יהיה עד סוף כל הדורות גם זה יתנו להקהל יצ"ו כנ"ל בתנאי ובאופן זה שלא יערערו על העזבון כלל.

לאחותו מ' שינדל יתנו לה תכף ומיד חמשים זה' פו' לעשות בהם כאות נפשה ורצונה גם לא תזוז משלחן מ' גיטל הנ"ל לפרנסה ולזונה כל ימי חייה של מ' גיטל. לבת אחותו מ' פייארל מצענצמין אותה על חמשים זה' שערב כמ' יצחק מצענצמין יחזירו למ' פייארל הממרנא הנ"ל לנכסי מלוג שלה. לבנה ר' יצחק יתנו חמשים זה' פו'. לבתה מ' בענדין יתנו עשרים וחמשה זה'. לר' יוסף מפרוסטיץ יתנו עשרים וחמשה זה' פו'. לאביגדור בן יוסף גיסו יתנו חמשים זה' לסיועת נדן בתו. וכן לסיועת בת כמ' שמואל בן יוסף גיסו יתנו חמשים זה'. ליתמי אחיו מהר"ר יצחק ז"ל יתנו מאה זה' וכפי ראות עיני מ' גיטל הנ"ל ובנה כהרר"ח הנ"ל.

לאברם ח' כמ' זנוויל ניחש לסיועת בתה הגדולה יתנו חמשים זהו' למשה בן זנוויל ניחש עשרים וחמשה זה' גם המרתף הפונה לרחוב הגדול בביתו יחזיק בחנם משך עשר שנים. כל הנ"ל נותן במתנה בשבילו אכן בניו לא יפטרו בזה לסייע להם כפי השגת ידיהם וכיד ד' שיהיה עליהם. המתנה לסיועת הקרובים הנ"ל תהיה במשך מהיום ותוך שנתים ימים ולפי הצורך. ליד בנו כהרר"ח הנ"ל נתן שלשה ממרנות בלי הזכרת משמעות ונכתב עליהם ולא יועיל וכו' והם לצרכי משא ומתן ליריד לבוב ת"ז לפ"ק.

כל הנ"ל נעשה בפנינו עח"מ הן על המתנות הן על האפטרופסות ושאר פרטי הדברים המבוארים למעלה לאשר ולקיים הנזכר בכל תוקף זכות ויפוי כח המועיל בכל המתנות במתנות בריא ובצוואת ש"מ (שכיב מרע) לא יפול דבר ארצה. גם מ' גיטל הנ"ל עשתה ק"ס לאשר ולקיים כל פרטי דברים הנ"ל דלא כאסמכתא ודלא כתופסי דשטרי ובתוף כל מעשה ב"ד היום יום ג' י"ד אדר ראשון תזיי"ן נאום הק' אליה בלאא"א מוהר"ר ישראל יוסף משה סגל שלי"ט ליפשיץ ונאם אברהם בהק' הר"ר שמואל כ"ץ ז"ל הי"ד.

בפנינו ח"מ ציוה האלוף כמהרר"ט הנ"ל לאשתו מ' גיטל הנ"ל שלא תשדך לא' מבניה כמ' מאיר ושלמה בלי הסכמת ורצון הגאון כמוהר"ר יושיע יצ"ו וברצון האלוף כמהר"ר אלי' סג"ל יצ"ו וברצון בנה כהר"ר חיים הנ"ל וע"ז עשתה מ' גיטל הנ"ל ק"ס לפנינו ח"מ לאשר ולקיים כנ"ל נעשה בתוקף הנ"ל יום הנ"ל נאם אברהם בהק' הר"ר שמואל ז"ל הי"ד ונאם חזק' בן אמ"ו הר"ר שלמה שמרי' הנקרא וויבל שמש.

Publisher: Majer Balaban, Historja Zydow w Krakowie i na Kazimierzu I, p. 547-552; ; Heb edition: Toldot Ha-Yehudim Be-Krakow U-Ve-Kazhimiezh I, p. 417-422
Archive: Krakow Wojewoda Court Archives III 1586-1598

Copyright © 2012 Early Modern Workshop